

เมื่อเด็กออทิสติกถึงวัยเรียน

นพ.ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา
จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

พ่อแม่หลายคนที่มีลูกเป็นออทิสติก อาจมีความกังวลเพิ่มขึ้นเมื่อถึงวัยเรียน ลูกที่เป็นออทิสติกต้องเข้าเรียน แต่ไม่รู้ว่าจะต้องให้เรียนโรงเรียนไหน กลัวว่าจะไปเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปไม่ได้ คำแนะนำต่างๆ สำหรับเด็กออทิสติกในวัยเรียน มีดังนี้ครับ

เด็กออทิสติกควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนอย่างไร

ในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน เด็กควรมีพื้นฐานสำคัญในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. การเข้าใจคำสั่งง่ายๆ สามารถตอบสนองได้บ้าง
2. สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองได้บ้างเล็กน้อย
3. เด็กสามารถนั่งทำกิจกรรมต่างๆ ได้นานพอประมาณ
4. ไม่มีพฤติกรรมที่รุนแรงเป็นอันตรายต่อผู้อื่น

ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้มาจากการฝึกฝนปรับพฤติกรรมอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง

เราจะประเมินได้อย่างไรว่า เด็กออทิสติกคนนี้มีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในชั้นเรียนได้

ในการประเมินความพร้อม ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น เด็กคุ้นเคยกับสถานที่หรือไม่ คุ้นเคยกับผู้ประเมินหรือไม่ ถ้าไม่คุ้นเคย เด็กย่อมไม่ร่วมมือ และดูเหมือนจะไม่มีความพร้อมทั้งๆ ที่เด็กทำได้

โดยทั่วไปเราจะดูได้ว่า เด็กพอเข้าใจคำสั่งง่ายๆ ได้ไหม พอทำตามได้บ้างไหม พอที่จะทำกิจกรรมในช่วงเวลาสั้นๆ ได้ไหม มีพฤติกรรมที่รุนแรง เป็นปัญหาไหม เท่านั้นน่าจะมากเพียงพอแล้ว สำหรับการนำเด็กเข้าเรียน

ในเด็กออทิสติก เราไม่ต้องรอให้เด็กมีความพร้อมทุกอย่างแล้วค่อยเข้าเรียน แต่เราให้เด็กเข้าเรียนเพื่อสร้างความพร้อมเพิ่มขึ้น ใช้สังคมเด็กวัยเดียวกันเป็นตัวกระตุ้นในการเรียนรู้ ไม่ต้องรอให้เด็กพูดได้แล้วค่อยเข้าเรียน แต่เราให้เด็กเข้าเรียนเพื่อกระตุ้นให้พูดได้ ถ้าทุกคนเข้าใจในหลักการเหล่านี้ ตรงกัน ก็ไม่ต้องไปกังวลเรื่องการประเมินความพร้อม อาจมีความจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อมบ้างในบางด้าน แต่ไม่ต้องรอจนพร้อมทุกด้าน

เด็กออทิสติกสามารถเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้หรือไม่

เด็กออทิสติกสามารถเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของปัญหาและความพร้อมบางด้านที่จำเป็น โดยทั่วไปเด็กสามารถเรียนร่วมได้ ถ้าผ่านการฝึกฝนปรับพฤติกรรมแบบเข้มข้นตั้งแต่เล็ก และทำมาอย่างต่อเนื่อง

แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้หรือไม่ อาจไม่ใช่ประเด็นสำคัญเท่ากับ การวิเคราะห์ดูว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบใดเหมาะสมกับตัวเด็กมากที่สุด สามารถดึงศักยภาพในตัวเด็กให้แสดงออกมาได้มากที่สุด

อุปสรรคที่มักพบเมื่อต้องเข้าเรียนในโรงเรียนเรียนร่วม และวิธีการแก้ไขปัญหา

อุปสรรคที่มักพบส่วนใหญ่ คือ ความเข้าใจ และการยอมรับของโรงเรียน บางแห่งครูไม่รู้จักรว่าเด็กออทิสติกเป็นอย่างไร ไม่มีประสบการณ์ในการดูแลมาก่อน ไม่รู้ว่าจะสอนอย่างไร จึงต้องมีการพูดคุยสื่อสารให้ชัดเจนระหว่างผู้ปกครองและครูอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยให้มองที่ปัญหาของเด็กว่าพฤติกรรมแต่ละเรื่องจะแก้ไขอย่างไร อย่าไปมองที่ความเป็นออทิสติก เพราะถ้าเพ่งเป้าไปที่พฤติกรรม คุณครูจะมีความมั่นใจในการแก้ไขปัญหามากกว่า และอาจขอคำแนะนำเพิ่มเติมจากทีมแพทย์ที่ดูแลเด็กอยู่อย่างต่อเนื่อง ก็จะช่วยให้ทุกอย่างเป็นไปด้วยความราบรื่น

ถ้ามีการเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้ปกครอง ครู และทีมแพทย์ที่ดูแลเด็ก ก็จะช่วยให้สามารถฝ่าฟันเอาชนะอุปสรรคไปได้อย่างแน่นอน

ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะสำหรับเด็กออทิสติก มีเปิดสอนที่ใดบ้าง

ในปัจจุบันถือว่าเด็กออทิสติกมีทางเลือกมากขึ้น เพราะมีรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ที่หลากหลายให้เลือกตามความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน มีทั้งศูนย์ของภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ และสมาคม

ในส่วนของภาครัฐเอง ก็มีทั้งศูนย์ที่อยู่ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และมีที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เช่น โรงเรียนราชานุกูล สถาบันราชานุกูล และโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์

ในภาคเอกชน ก็มีทั้งในระดับโรงพยาบาล คลินิกเฉพาะทาง ศูนย์เด็กพิเศษ และบ้าน ให้เลือกหลากหลาย เช่นเดียวกัน

เด็กควรจะเรียนที่ใด ขึ้นอยู่กับระดับปัญหา และระดับความพร้อมของเด็กด้วย คงบอกไม่ได้ว่าที่ไหนดีกว่ากัน แต่ควรดูว่ารูปแบบไหนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้มากกว่ากัน

คอร์สในการเรียนรู้ต่าง ๆ เขาสอนในเรื่องใดบ้าง

โดยหลักการทั่วไปควรออกแบบการเรียนรู้เป็นรูปแบบเฉพาะบุคคล ที่เรียกว่า โปรแกรมการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือ ไออีพี (IEP – Individualized Educational Program) เพื่อให้รองรับสภาพปัญหา และความสามารถของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน

เรื่องที่สอนเน้นทักษะสังคม ทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสาร ทักษะการดูแลตนเองในชีวิตประจำวัน เพิ่มเติมจากทักษะทางวิชาการทั่วไป

วิธีการฝึกฝน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กออทิสติก ที่คุณพ่อคุณแม่สามารถนำมาใช้ที่บ้านได้ มีอะไรบ้าง

ทุกครั้งที่เราเด็กไปฝึกฝนกับผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ผู้ปกครองควรนำวิธีการต่างๆ กลับมาประยุกต์ใช้ และฝึกฝนอย่างต่อเนื่องที่บ้าน เพราะการที่เด็กจะพัฒนาดีขึ้นได้ ไม่ใช่เกิดจากการฝึกแค่สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง แต่เกิดจากการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องทุกวัน

คุณพ่อคุณแม่สามารถสอบถามจากครูที่ฝึกเด็กได้ว่า ควรไปทำอะไรต่อที่บ้านบ้าง และเมื่อทำแล้วมีปัญหาในการฝึกอย่างไรบ้างก็นำมาปรึกษากับครูอีกครั้ง เพื่อให้ครูที่ฝึกแนะนำเทคนิค วิธีการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหา

เทคนิคการปรับพฤติกรรมที่สามารถนำมาใช้ได้ผลดี คือการให้แรงเสริม โดยต้องรู้ว่าเด็กชอบอะไร ไม่ชอบอะไร นำมาเรียงลำดับ จัดความสำคัญ ใช้เป็นแรงเสริมเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ต้องการ

เช่น เมื่อเด็กหยิบของที่เราบอกได้ถูกต้อง ให้ตบมือ ชมเชย กอด และให้ขนมเป็นรางวัล ให้ทำอย่างสม่ำเสมอ จนเด็กทำตามได้ถูกต้องทุกครั้ง

การปรึกษาครูในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างไร

ถ้าจะให้เด็กมีการพัฒนาสูงสุดเต็มความสามารถ ครูกับพ่อแม่ต้องร่วมมือกัน มีการปรึกษารื้อกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รู้ว่าขณะนี้ เด็กทำอะไรได้บ้าง มีปัญหาอะไรบ้าง และอะไรที่เป็นตัวกระตุ้นปัญหา แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่างที่บ้านและโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวเด็ก ตรงกัน วางแผนแก้ปัญหาาร่วมกันในทิศทางเดียวกัน

เรามีวิธีประเมินผลพัฒนาการของเด็กออทิสติก ได้โดยวิธีใดบ้าง

การประเมินพัฒนาการของเด็กออทิสติกวัยเรียน โดยส่วนใหญ่จะใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือแผนไออีพี(IEP) ที่ทำไว้เป็นตัวประเมินความก้าวหน้า

ทำอย่างไรเมื่อเพื่อนในห้องไม่เข้าใจพฤติกรรมที่บกพร่องของเรา

สำหรับเพื่อนของเด็กออทิสติก เน้นการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ทุกคนสามารถทำได้ โดยการช่วยเหลือเพื่อนที่เป็นออทิสติก ชวนเพื่อนไปเล่นด้วย ชวนเข้ากลุ่มกิจกรรม ชวนไปทานข้าวด้วย เข้ามาพูดคุยด้วย ครูควรชมเชยเพื่อนคนที่คอยช่วยเหลือเด็กออทิสติก ยกย่องเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็กมีน้ำใจ เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และเด็กคนอื่น ๆ รู้สึกอยากเข้ามาช่วยเหลือบ้าง

ถ้าเด็กโตพอในระดับที่เข้าใจเรื่องต่างๆ ได้ดีแล้ว คุณครูอาจจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อนนักเรียนในห้องก่อนว่า ออทิสติกคืออะไร มีความพิเศษอย่างไรที่จะต้องดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างไรบ้าง และครูก็ภูมิใจที่มีนักเรียนน่ารัก มีน้ำใจ แบบพวกเราทุกคน

เด็กนักเรียนที่มีเพื่อนร่วมห้องเป็นออทิสติกด้วย ถือว่าโชคดีมาก เพราะมีโอกาสพัฒนาในเรื่องอีคิว ไปในตัว โดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกเรื่องการมีน้ำใจ เอื้ออาทรต่อผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถปรับตัวเข้ากับความแตกต่างได้ดีกว่าเด็กทั่วไป ซึ่งดีกว่าการพูดสอนโดยไม่เคยลงมือทำ ซึ่งไม่มีทางเข้าใจ คุณพ่อคุณแม่ของเพื่อนร่วมห้องเด็กออทิสติก น่าจะใช้โอกาสเหล่านี้ในการสอนเรื่องต่างๆ เพื่อพัฒนาอีคิวของลูกไปในตัวด้วย

การเรียนรู้ร่วมกันในความแตกต่าง ช่วยให้ทุกฝ่ายมีการเติบโตไปพร้อม ๆ กัน มีการเจริญงอกงามทางความคิด จิตใจ และอารมณ์ ไม่เฉพาะเด็กออทิสติกเท่านั้นที่พัฒนา เด็กปกติก็มีการพัฒนาด้วยเช่นกัน

ทวีศักดิ์ ลีริรัตน์เรขา. เมื่อเด็กออทิสติกถึงวัยเรียน. [Online] 2549; Available from: URL:

<http://www.happyhomeclinic.com/au09-schoolage.htm>